

KRONIKA**5. študentski geografski tabor »Beneška Slovenija – Robidišče 2001« in njegovi štirje predhodniki**
Beneška Slovenija, Italija, 1.–9. 7. 2001

Leta 1997 smo se znotraj tedanje Študentske sekcije Ljubljanskega geografskega društva (danes Društvo mladih geografov Slovenije) odločili, da začnemo z organizacijo poletnih raziskovalno-geografskih taborov. Leta 2001 je tako potekal že peti tabor zapored in samo želimo si lahko, da si bodo tabori v takem tempu sledili tudi v prihodnje.

Izbira prvega tabora je bila preprosta, saj smo se Blaž Komac, Daniel Leskovic in Matija Zorn, ki smo tabore organizirali, pozneje v študijskem procesu usmerili v predmet Geografija krasa. Takrat smo zaradi naklonjenosti do krasoslovja izbrali za območje prvega tabora matični Kras (tabor Vilenica 1997). Čeprav smo vsi trije izraziti fizični geografi, taborov nismo vodili deterministično, povezanih samo z eno vejo geografije. Prav nasprotno: zastavili smo jih zelo na široko.

Na prvem taboru še nismo imeli izdelane metodologije dela, velik problem je bilo tudi oblikovanje koncepta tabora. Prva možnost je, da si pred taborom zadamo nek konkreten problem, ki ga na taboru skušamo rešiti. Drug koncept, za katerega smo se odločili mi, pa je, da skušamo prek predavanj, terenskih ogledov in v stiku z ljudmi čim bolj spoznati neko pokrajino. Smo namreč mnenja, da raziskovalno delo na območju, ki ga ne poznamo, ni mogoče, dokler nekega območja poprej dodobra ne spoznamo. S takim načinom dela smo udeležencem skušali zagotoviti podlago za njihovo nadaljnje delo.

V naslednjih letih smo v pravilni matematični smeri obkrožili vso Slovenijo. Hoteli smo spoznati obmejna, robna in depopulacijska območja, vzpostaviti stik s Slovenci v zamejstvu ter doživeti sobivanje različnih narodnih in verskih skupnosti.

Leta 1998 smo v Beli krajini med drugim spoznali več sto let staro pravoslavno srbsko skupnost v Sloveniji, s Hrvati pa smo skupaj trepetali ob njihovem nastopanju na nogometnem svetovnem prvenstvu v Franciji. Naslednje leto smo se v Prekmurje med drugim podali ob osemdesetletnici priključitve Prekmurja Sloveniji (1919–1999) in ob štiridesetletnici dvojezičnega šolstva v Prekmurju (1949–1999). V prelomnem letu 2000 pa nas je čakala osemdeseta obletnica koroškega plebiscita (1920–2000), zato smo obiskali slovensko in avstrijsko Koroško.

Z obletnicami smo imeli res srečo! Srečo pa smo imeli tudi z udeleženci in predavatelji (raziskovalci, krajevnimi politiki, domačini), saj so prvi pokazali veliko zanimanje za spoznavanje Slovenije, drugi pa so nam rade volje vsako leto priskočili na pomoč.

Z leti se niso spreminjale le lokacije taborov, pač pa tudi oblike prenočišč in prehranjevanja. Začeli smo s šotorenjem pred jamo Vilenico in jedačo v lastni režiji, nadaljevali naslednje leto na Sinjem vrhu ob množici nalivov in neviht, z isto obliko prenočevanja in z nenadejano prehrano pri eni izmed domačink. Zaradi negativnih vremenskih izkušenj v Beli krajini smo v Prekmurju spali v telovadnici dobrovniške osnovne šole, hrano pa so nam pripravljali v bližnji gostilni. Na Koroškem smo za prenočevanje uspeli najeti taborniško kočo, hrano pa so nam pripravljali v planinski koči na Naravskih ledinah. Zadnji tabor je potekal v zasebni hiši na Robidišču.

Prvi tabor, ki smo ga poimenovali »Vilenica '97«, po jami Vilenici, pred katero smo šotorili, je potekal od 22. do 26. julija 1997 na območju med Trnovskim gozdom in Brkini, z glavnim poudarkom na Krasu. Tabor je potekal v obliki terenskega dela, terenskih ogledov in predavanj povabljenih predavateljev. Namen tabora je bil poglobiti znanje o krasu in Krasu.

Drugi tabor, ki je potekal na Sinjem Vrh pri Vinici v Beli krajini od 6. do 11. julija 1998, smo po Tonetu Seliškarju poimenovali »Dežela zlatih src«. Tudi ta tabor smo organizirali Blaž Komac, Daniel Leskovic in Matija Zorn. Tokrat je bil osnovni namen tabora spoznati slovensko pokrajino, v kateri večina udeležencev tabora sploh še ni bila. Primerno se nam je zdelo območje predstaviti s čim širšim, geografskim pogledom. Medse smo zato povabili profesorje, kolege in domačine, skratka tiste, ki so

nam vedeli veliko povedati o Beli krajini. Prve dni smo se v glavnem s terenskim delom osredotočili na fizičnogeografske značilnosti Bele krajine. Gostje so nam predstavili geološke, geomorfološke, hidrološke, speleološke in hidrogeografske značilnosti. Drugi del tabora pa smo spoznavali družbenogeografski značaj te obmejne pokrajine predvsem z vidika turizma, geografije naselij ter etnoloških in etničnih posebnosti. Tabor smo sklenili z ogledom kanjona reke Kolpe od Starega trga vse do Osilnice in doline Čabranke. Udeleženci, v glavnem študenti geografije, so nekaj prijetnih dni prebili pod šotori in v intenzivnem sodelovanju z domačini. Udeleženci tabora smo bili zelo le sprejeti in smo se počutili, kot da bi bili Belokranjci.

Tretji poletni tabor študentov geografije (3. geográfiai ifujsagi nyári tábor Prekmurje/Muravidek '99) v organizaciji Društva mladih geografov Slovenije in pod vodstvom Blaža Komaca, Daniela Leskovic, Tine Setine in Matije Zorna je potekal v obmejni slovenski pokrajini. Na narodnostno mešano območje v Dobrovnik/Dobronak v Prekmurje smo se podali ravno ob osemdeseti obletnici priključitve te pokrajine Sloveniji in štirideseti obletnici uveljavitve dvojezičnega šolstva v Prekmurju. Tabora, ki je potekal od 6. do 12. julija 1999, so se udeležili v glavnem študenti geografije. V sedmih dneh tabora smo gostili kar 13 predavateljev. Glavni poudarki tabora so bili problematika obmejnosti in dvojezičnost na obeh straneh meje, učenje o sobivanju različnih narodnih in verskih skupnosti, spoznavanje zgodovine in etnoloških značilnosti Prekmurja, pa tudi ekoloških in naravnogeografskih razmer v pokrajini. Naša zvedavost nas je peljala tudi onstran meje v slovensko Porabje. Ob koncu tabora je večina udeležencev izrazila upanje in pričakovanje po nadaljevanju tovrstnih aktivnosti našega društva.

Četrti tabor je organizirala nekoliko spremenjena in razširjena ekipa v sestavi Martina Frelj, Boštjan Kerbler-Kefo, Špela Kumelj, Dušan Prašnikar, Nataša Ravbar in Matija Zorn. Tabor, ki je potekal med 4. in 12. julijem 2000, smo poimenovali »Koroška 2000«, po regiji, ki smo jo želeli spoznati. Tabor je imel sedež na Obretanovem na pobočjih Uršlje gore, naše interesno območje po so bile slovenska in avstrijska Koroška ter Šaleška dolina. Osnovni poudarki tabora so bil na prekmejnem sodelovanju med Avstrijo in Slovenijo, na manjšinskih vprašanjih in na degradaciji okolja.

Organizacijo petega geografskega tabora »Beneška Slovenija – Robidišče 2001«, ki je potekal med 1. in 9. julijem 2001, je prevzela nova ekipa v sestavi Staša Mesec, Dušan Prašnikar, Mitja Prelovšek in Simon Škvor. Že ime tabora pove, da se je dogajal predvsem v Breginjskem kotu in Beneški Sloveniji. Organizatorjem je prvič uspelo izdati bilten o taboru. Tudi nova ekipa je obdržala podoben način dela, saj so tesno sodelovali z domačini in ustanovami doma in v tujini. Udeleženci tabora so skupaj z domačini pripravili še odmevno dobrodelno prireditev.

Vesela sva, da se je ideja, ki smo jo skupaj z Danielom Leskovicem zastavili pred petimi leti, prijela. Novi ekipi pa želiva, da bodo ob desetletnici taborov tudi oni z veseljem pričakovali novo petletko.

Matija Zorn in Blaž Komac

Razstava zemljevidov Pietra Coppe

Piran, 12. 7. 2001

Od 12. 7. 2001 do 15. 8. 2001 je bila v Galerija Hermana Pečariča v Piranu razstava zemljevidov Pietra Coppe. To je nova galerija v izredno lepo obnovljeni stavbi ob morju. Razstavljene so bile velike fotografske povečave vseh zemljevidov Pietra Coppe, ki jih hrani Piranski pomorski muzej »Sergej Mašera«. Ob razstavi je bil natisnjen bogat katalog z naslovom »PETRUS Coppus fecit: De summa totius orbis«. Ta je veliko več od običajnega razstavnega kataloga, saj obsega kar 62 strani A4 formata. Uredila ga je Nadja Terčon. Kot je v teh krajih navada in ker je bila razstava pripravljena v okviru sodelovanja z Benetkami (projekt CULTUCADSES), je katalog natisnjen v slovenskem in italijanskem jeziku. Dodana pa sta še povzetka v angleščini in nemščini.

V prvem delu kataloga so sodelavci piranskega Pomorskega muzeja »Sergej Mašera«, Nadja Terčon, Flavio Bonin in Peter Čerče, opisali življenje in delo Pietra Coppe ter podobo knjige, ki je po mestu hranjenja, dobila vzdevek »Piranski kodeks«.

Pietro Coppo je bil verjetno rojen leta 1469 in je dočakal lepo starost 87 let; umrl je verjetno leta 1556. Danes je Coppo cenjen kot eden najbolj pomembnih horografov in kartografov vseh časov. Človek, ki je kljub temu, da je živel v majhnem istrskem mestu Izoli, daleč proč od velikih trgovskih, kulturnih, umetnostnih in znanstvenih središč, vendarle bil v centru kartografskega dogajanja. Izdelal je več kartografskih mojstrov in s svojim delom dosegel svetovno slavo. Čeprav so njegove podatke uporabljali in citirali že prej, pa ga je iz pozabe potegnili šele Pietro Stancovich, ki je leta 1829 napisal in izdal biografije pomembnih Istranov, med njimi tudi Coppovo, ter Attilia Degrassi, ki je stoletje kasneje, leta 1924, objavil Coppovo biografijo in prepise arhivskih dokumentov, ki se nanašajo nanj in člane njegove družine. Zanimivo je, da sta med letoma 1984 in 1986 Luciano Lago in Claudio Rossit v sodelovanju s Centro di ricerche storiche iz Rovinja, ki je projekt vodil, in Pomorskim muzejem »Sergej Mašera« iz Pirana, ki je omogočil znanstveno obdelavo Coppovega Piranskega kodeksa, izdala bogato študijo o življenju in delu Pietra Coppo ter faksimile njegovih petnajstih unikatnih lesoreznih kart. Prav s tem projektom je Coppovo delo po dolgem času znova doživelo osmislitev, širše ovrednotenje ter popularizacijo med strokovno javnostjo. Na žalost pa je bil ta, sicer izjemno lepo izdelan faksimile, natisnjen v razmeroma majhnem številu izvodov in zato manj dostopen širši javnosti. To vrzel pa nekako zapolnjuje prav razstavni katalog, ki ima na koncu celostranske reprodukcije devetih najzanimivejših zemljevidov.

Pietro Coppo se je rodil v Benetkah v ugledni patricijski družini. V Benetkah je študiral pri uglednem Marcantoniu Sabellicu, največjem humanistu, ki je takrat živel v tem mestu. Preučeval je zemljepis in druge tedanje znanosti. Med drugim je prebiral Plinijevo *Historio Naturalis*, ki je celo življenje vplivala nanj in njegovo delo. Po končanem študiju je Coppo razmeroma veliko potoval. Zelo zgodaj se je odpravil po Italiji, preplul je celotno Sredozemsko morje, bil je v Lombardiji, plul po reki Pad, bil v Rimu in dvakrat na Kreti, kjer je preživel šest let pri svojem stricu, obiskal je Neapelj in mnoge druge kraje. Po vrnitvi v Benetke se je preživljal z opravljanjem službe podestatovega pisarja v različnih mestih. Prav ta služba je njegovo življenjsko pot usmerila v Izolo, kjer se je po poroki stalno naselil. Zelo verjetno je zasluga njegovih dedičev, da je ta knjiga postala last piranske mestne knjižnice (Biblioteca Civica). Ta knjižnica je bila ustanovljena v 17. stoletju in njen fond se je v glavnem bogatil z darovi bogatih meščanov.

Coppo je v Izoli po njegovih lastnih trditvah napisal več knjig, ki so mu prinesle svetovno slavo: *De toto orbe* (1518–1520), *De Summa totius orbis* (1524–1926), *Portolano* (1528) in *Del sito de Listria* (1529, 1540). Prva knjiga *De toto orbe* je njegovo najobsežnejše delo. To je rokopis v latinščini z 22 ročno izdelanimi kartami. Ohranjena sta le dva primerka: prvi je v Mestni knjižnici v Bologni in drugi v Nacionalni biblioteki v Parizu. Ta knjiga ni bila nikoli natisnjena. Druga knjiga *De Summa totius orbis* je nekakšen povzetek prve knjige in je ohranjena v treh primerkih v Parizu, Benetkah in Piranu. Tretja knjiga *Portolano* je bila izdana leta 1528 v Benetkah, ohranjena pa sta le dva tiskana izvoda (Benetke in London), dva rokopisna izvoda v Parizu, del knjige pa je ohranjen kot del Piranskega kodeksa v Piranu. Njegova zadnja knjiga *Del sito de Listria* je nastala leta 1529, natisnjena pa je bila v Benetkah leta 1540. To je izredno natančen in zanesljiv potopis Istrskega polotoka.

Piranski kodeks je v osnovi sestavljen iz dveh delov. V prvem je povzetek najobsežnejšega Coppovega dela *De toto orbe*, ki je razdeljen na štiri knjige. V uvodnem delu je poglavje o občji geografiji, kozmografiji in geocentričnem sistemu. Sledi drugo poglavje, ki je posvečeno Evropi, tretje Afriki in četrto Aziji. Temu je dodana knjiga *Portolano*, ki podrobno opisuje pomorske poti, pristanišča, razdalje in podobno. Tema, v bistvu dvema Copovima knjigama, je dodana še zbirka petnajstih zemljevidov, med njimi tudi zemljevid sončnega sistema, zemljevid takrat znanega sveta in podrobni zemljevid Istre. Ohranjena je samo ta zbirka zemljevidov, ki kaže na poskus izdaje kompleksne zbirke zemljevidov, torej pravega atlasa. Zato lahko upravičeno sklenemo, da je v Pomorskem muzeju »Sergeja Mašera« v Piranu v Piranskem kodeksu ohranjena zbirka 15 zemljepisnih kart, kar pomeni celo prvi moderni tiskani atlas na svetu sploh. Vsekakor pa je Piranski kodeks v celoti najdragocenejši kartografski dokument, ki je ohranjen na ozemlju Republike Slovenije in seveda izjemen dokument svetovne kulturne dediščine.

Zgodovinski in znanstveni pomen dela Pietra Coppe je nedvomno izjemen. Bil je zelo ploden pisec, saj je v prvi polovici 16. stoletja napisal kar štiri knjige, kar je za tisti čas izredno veliko. Nadalje je pomembno, da je s svojim delom zapustil prvi opis takrat znanega sveta, neodvisno od Ptolemeja in ponatisa njegove Geografije iz leta 1477. Razumljivo je, da njegovo delo temelji na dobrem poznavanju antičnih in sodobnih piscev. V svoje delo je vgradil osebne izkušnje popotnika in raziskovalca. Ta knjiga je nastala v času, ko je še vedno veljalo prepričanje, da so dela antičnih klasikov dovolj dobra in lahko zadovoljujejo vse želje po znanju o Zemlji. Coppo pa je pripadal tisti manjši skupini učenjakov, ki so z lastnim raziskovanjem prišli do novih pogledov. To je čas začetka velikega razvoja kartografije, ki so ga spodbujala nova odkritja, nove tehnične in navigacijske pridobitve ter iznajdbe. Benetke so bile v tem obdobju veliko gospodarsko in družbeno pomembno središče z zelo razvito izdajateljsko in tiskarsko dejavnostjo.

V razstavnem katalogu je Jedert Vodopivec iz Arhiva Slovenije podrobno opisala in analizirala tudi fizično podobo Piranskega kodeksa. Dodan je še poučen slovarček 42 izrazov, ki se uporabljajo pri takih knjigah. Temu sledi zanimiv prispevek Janeza Peršiča s Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, ki je orisal zgodovino Istre v Coppovem času. Prav ta celovit prikaz življenja, dela in obdobja, v katerem je Coppa ustvarjal, je največja vrednota tega razstavnega kataloga. Prav na koncu so dodane še dokaj kvalitetne reprodukcije devetih od petnajstih Coppovi zemljevidov, in to so: geocentrični sistem, karta Sveta, Britansko otočje in Irska, Istra, Sredozemlje, srednja in južna Italija z otokoma Sicilijo in Sardinijo, Jadranska obala od Benetk do Ravene, Kreta in navigacijska karta Jadranskega morja.

Milan Orožen Adamič

Stanovska priznanja slovenskim geografom v letu 2001

Ljubljana, 27. 9. 2001

Na rednem letnem občnem zboru Zveze geografskih društev Slovenije, ki je bil 22. marca 2001 v Ljubljani, je bilo soglasno podeljeno več stanovskih priznanj. Večina odličij je bila dobitnikom vročena v okviru 12. Ilesičevih dnevov.

Priznanje **častni član ZGDS** je prejel dr. Zlatko Pepeonik, redni profesor na Oddelku za geografijo Prirodoslovno-matematične fakultete zagrebškega Vseučilišta. Priznani in v svetu uveljavljeni univerzitetni učitelj ter raziskovalec na področju turistične, socialne in regionalne geografije ima neprecenljive zasluge za mnogovrstna sodelovanja med slovenskimi in hrvaškimi geografi in študenti geografije obeh držav. Od leta 1997 je tudi član mednarodnega uredniškega odbora Geografskega vestnika.

Ilesičevo priznanje, ki je naše najvišje odličje za dosežke na področju geografskega izobraževanja v Sloveniji, je dobil profesor geografije in zgodovine Franjo Karažinec, upokojeni ravnatelj osnovne šole bratov Polančičev v Mariboru. Z njegovim vztrajnim delom so povezana nova, preurejena ali posodobljena šolska poslopja v Koprivni in Črni na Koroškem, Jakobskem Dolu, Šmartnem ob Paki in Mariboru. Povsod, kjer je služboval, se je zavzemal za uveljavitev sodobnih didaktičnih načel in pristopov, za strokovno izobražene, razgledane in usposobljene učitelje ter za ustvarjalno in tovariško vzdušje v celotnem šolskem kolektivu.

Melikovo priznanje, ki je najvišje stanovsko odličje za znanstvenoraziskovalne izsledke, sta prejela dr. Božidar Kert, profesor geografije na Pedagoški fakulteti Univerze v Mariboru v pokoju, in Milan Natek, strokovni sodelavec s specializacijo Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU v pokoju. V osredju raziskovalnega dela dr. B. Kerta so bili regionalno-geografski prikazi, najraznovrstnejša geografska problematika Slovenskih goric, celostne osvetlitve geografskih značilnosti in posebnosti razvitih in zaostalih predelov, melioracijskih območij, pokrajinskih učinkov zemljiško-posestnih komasacij. Milan Natek je v svojem raziskovalnem delu obravnaval geografsko problematiko podeželja, prebivalsvene in naselbinske značilnosti, regionalnogeografske osvetlitve posameznih območij, poplavna območja in vremenske ujme.

Priznanje **zlata plaketa ZGDS** je dobil Zemljepisni muzej Slovenije pri Inštitutu za geografijo. Od njegove ustanovitve leta 1946 pa vse do danes je bil Zemljepisni muzej Slovenije z vsem svojim delom

(zbiranje, urejanje, preučevanje, shranjevanje in predstavljanje gradiva o zgodovini slovenske geografije, popularizacija stroke, sodelovanje z domačimi in tujimi zavodi in ustanovami in podobno) med pomembnimi nosilci, usmerjevalci in kazalci razvoja sodobne geografske misli na Slovenskem.

Priznanje **pohvala ZGDS**, ki je namenjena posameznikom ali društvom za večletno uspešno in odmevno delo na najrazličnejših področjih geografije in njene stanovske povezanosti, je bilo podeljeno petim posameznikom in dvema društvoma. Ljubljansko geografsko društvo je prejelo pohvalo ZGDS za uspešno pripravo in odmevno izvedbo 18. zborovanja slovenskih geografov v Ljubljani ter za vsebinsko dragocen in oblikovno privlačen zbornik – knjigo, ki pomeni izviren prispevek h geografski monografiji naše prestolnice Ljubljane. Društvo mladih geografov Slovenije, ki v svojih vrstah združuje že več kot 100 članov, jo je dobilo v zahvalo za pripravo in izvedbo 12. letnega evropskega kongresa EGEA (*European Geography Association for Students and Young Geographers*), ki je potekal v Bohinju od 30. 9. do 6. 10. 2000 pod naslovom »Evropa na razpotju«. To srečanje 120 mladih geografov iz 23 evropskih držav je naletelo tudi na izreden odmev v naših sredstvih obveščanja. Pohvalo ZGDS so prejeli tudi trije člani Društva mladih geografov Slovenije, in sicer Uroš Brankovič, Miha Čelik in Primož Pipan. Vsi trije so bili izredno dejavni, organizacijsko nadpovprečno prodorni, strokovno uspešni in vsestransko angažirani člani svojega društva. Njihova največja je zasluga za uspešno pripravo in odmevno izvedbo 12. letnega geografskega kongresa EGEA pri nas v Sloveniji v jeseni leta 2000. Pohvalo je prejela tudi Mimi Urbanc, asistentka na Geografskem inštitutu Antona Melika ZRC SAZU. Že več let je prizadevna, delovna in vestna članica LGD in odgovorna sodelavka ZGDS. Odlikuje se kot vestna in odgovorna urednica spletnih strani svojega matičnega društva in Zveze. S svojim pionirskim, poglobljenim in marljivim ter ažurnim delom je nemalo prispevala k uveljavitvi novega informacijskega medija tudi v slovenski geografski stroki.

Milan Natek in Milan Orožen Adamič

Priznanja Društva učiteljev geografije Slovenije za leto 2001

Ljubljana, 27. 9. 2001

Ena prvih večjih akcij Društva učiteljev geografije Slovenije od ustanovitve jeseni 1998 do danes je bila podelitev priznanj zaslužnim učiteljem geografije, pa tudi podjetjem, ustanovam in posameznikom – negeografom, ki je bila 27. septembra 2001 v okviru 12. Ilesičevih dnevov na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani. Društvo učiteljev geografije Slovenije (v nadaljevanju DUGS), ki trenutno združuje okrog 60 članov in kot pridružen član Zveze geografskih društev Slovenije opravlja tudi funkcijo Komisije za geografsko vzgojo in izobraževanje, si je podelitev priznanj postavilo kot eno svojih prioritarnih nalog. Ustanovil jih je po temeljitem premisleku, saj doslej učitelji geografije samo s svojim nadpovprečno uspešnim pedagoškim delom povečini niso bili upravičeni do priznanj ZGDS, če niso bili hkrati aktivni v enem ali drugem geografskem društvu, sekciji ali v organih ZGDS. S tem so priznanja DUGS-a zapolnila veliko vrzel v dosedanjem sistemu geografskih priznanj, saj imajo ne samo namen priznavati minule zasluge ampak tudi vzpodbujati k čim bolj kakovostnemu pedagoškemu delu na področju geografije.

Priznanja naj bi torej prejeli najbolj uspešni učitelji geografije v različnih obdobjih svojega delovanja in za različno nadpovprečno kakovostno strokovno pedagoško delo na vseh vrstah šol v Sloveniji, na primer kot uspešni učitelji geografije v najširšem pomenu besede, kot inovatorji, kot vodje študijskih skupin, kot mentorji geografskih krožkov, kot mentorji uspešnim učencem ali dijakom na tekmovanjih, pri raziskovalnih nalogah, kot mentorji v okviru gibanja znanost mladini, kot vodje strokovnih ekskurzij, vodje raziskovalnih taborov, kot uspešni avtorji geografskih učbenikov, avtorji člankov, knjig in učnih pripomočkov s področja šolske geografije, kot nosilci domačih ali mednarodnih geografskih akcij in prireditev ter pospeševalci mednarodnih zvez na področju šolske geografije, kot mentorji študentom in pripravnikom, kot nosilci ali izvajalci strokovne in organizacijske dejavnosti na področju učnih načrtov, kot aktivni in uspešni zagovorniki izboljšanja položaja šolske geografije in učiteljev geografije v šoli in v javnosti in podobno.

Utrinek s podelitve priznanj Društva učiteljev geografije Slovenije (od leve: Metka Sevčnikar Krasnik, dr. Tatjana Resnik Planinc in dr. Jurij Kunaver).

DUGS lahko podeljuje priznanja tudi posameznim avtorjem ali avtorskim skupinam uspešnih učbenikov in drugih didaktičnih pripomočkov, založbam za posebej uspele projekte na področju šolske geografije in podjetjem, ki se ukvarjajo z učno tehnologijo. DUGS lahko podeli priznanje tudi posameznikom ali organizacijam in ustanovam, ki so vidno prispevali k napredku geografskega šolstva ali ga aktivno podpirajo ali so doprinesli k razvoju didaktike geografije in znanstvenega raziskovanja na tem področju. DUGS lahko podeli priznanje tudi študentom geografije za posebej uspele projekte ali diplomske naloge iz didaktike geografije oziroma šolske geografije.

Ko smo se v DUGS-u odločali o vrstah in rangiranju priznanj, nismo mogli mimo stopnjevanja, ki je v rabi marsikje drugod. Pohvale smo delili na a. skupino osebnih pohval, torej za učitelje, študente in posameznike, negeografe. Druga skupina pohval, b., je namenjena ustanovam in podjetjem ter skupinam. Nato sledijo naslednja višja priznanja: Priznanje dr. Jakoba Medveda za nadpovprečno uspešno pedagoško delo za učitelje geografije s praviloma več kot 10 let delovne dobe. Naslednje je Priznanje Janeza Jesenka za nadpovprečno uspešno pedagoško delo za učitelje geografije s praviloma več kot 20 let delovne dobe. Najvišje osebno priznanje pa je Posebno priznanje Blaža Kocena za življenjsko delo z več kot 30 let delovne dobe ali za izjemne dosežke na področju šolske geografije. Najvišje priznanje za posameznike ali skupine, ki delujejo zunaj šolstva in ustanove ter podjetja, ki so dalj časa na različne načine vidno ali izjemno prispevali k napredku geografskega šolstva in ga aktivno podpirajo, ali so doprinesli k razvoju didaktike geografije in njenega znanstvenega raziskovanja, je Listina oziroma plaketa kakovosti DUGS-a. Ta letos še ni bila podeljena.

Naj utemeljimo še nazive posameznih priznanj. Blaž Kocen (1821–1871), rojen v Hotunjah pri Ponikvi, je bil najplodovitejši didaktik, geograf in kartograf slovenskega porekla v 19. stoletju, ki je večino svojega življenja deloval v Olomouci in na Dunaju. Po nekaterih sodbah je bil »najpomembnejši srednjeevropski avtor na področju šolske geografije v drugi polovici 19. stoletja«, ki je najbolj zaslovel s svojim atlasom, ki je doživel 56 izdaj. Poleg tega je izdal 11 učbenikov z mnogimi ponatisi.

Janez Jesenko (1838–1908), ki je poučeval v Gorici, je izdal prvi Občni zemljepis (1873) v slovenščini, nato pa Prirodnoznanjski zemljepis. Izdal je Terminologijo v Občnem zemljepisu (1873) in Prirodnoznanjskem zemljepisu (1874), ki sta po besedah dr. V. Bohinca (1925) klasični knjigi slovenske geografije. Njegove so tudi Zemljepisne začetnice za gimnazije in realke ter Zemljepis za drugi in tretji razred srednjih šol (1883). Uvedel je mnogo novih slovenskih zemljepisnih terminov, ki so še vedno v rabi.

Dr. Jakob Medved (1926–1978) je bil kot visokošolski učitelj didaktike geografije in regionalne geografije na Oddelku za geografijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani prvi in najbolj vnet pospeševalec in zagovornik didaktike geografije kot znanstvene discipline v Sloveniji po drugi svetovni vojni. Proslavil se je tudi z Velikim atlasom sveta (Mladinska knjiga 1972), Atlasom sveta za osnovne in srednje šole (Mladinska knjiga 1979) ter številnimi članki in razpravami o didaktiki geografije in šolski geografiji.

Poleg izbranih treh imen znamenitih šolskih geografov in didaktikov smo v Komisiji za priznanja DUGS-a razpravljali še o drugih znanih imenih geografov, ki jih bo treba upoštevati ob morebitni ustanovitvi še kakšne vrste priznanja ali prireditve.

Osebnih pohval so prejeli: Rožle Bratec-Mrvar za diplomsko delo o Blažu Kocenu, Nataša Marčič iz prve gimnazije v Celju za pedagoške uspehe, ter Vekoslav Kebe, direktor Zavoda za ohranjanje kulturne in naravne dediščine iz Dolenjega jezera za model Cerkniskega polja in prispevek k širjenju znanja o notranjskem krasu.

Pohvale so prejeli še: Oddelek za geografijo Filozofske fakultete za organizacijo Ilesičevih dni, Republiška maturitetna komisija za geografijo za uspešno delo med letoma 1992 in 2000 ter Izobraževalno založništvo založbe DZS, Mladinska knjiga založba, založba Modrijan in založba Učila za dosežke v zadnjih desetih letih pri izdajanju geografskih učbenikov in učnih pripomočkov.

Priznanje dr. Jakoba Medveda so prejeli: Vilma Vrtačnik Merčun (OŠ Rodica), Fikreta Marković (OŠ F. Bevk, Ljubljana), Karmen Simonič Mervic (OŠ Črni Vrh nad Idrijo), Matjaž Napokoj (Srednješolski center PET, Ljubljana), Daša Šter (OŠ Naklo pri Kranju) in Ljubica Zornik (OŠ D. Kumar, Ljubljana).

Priznanje Janeza Jesenka so prejeli: Marjana Barbič (OŠ D. Muniha, Most na Soči), Nevenka Cigler (Zavod Republike Slovenije za šolstvo, enota Kranj), Tomaž Dobovšek (Novo mesto), Alenka Dragoš (Gimnazija Šentvid pri Ljubljani), Branko Kandrič (Prva gimnazija Maribor), Marjan Luževič (Gimnazija Škofja Loka), Slava Obradović (Kranj), Divna Ognjanović (OŠ Polje, Ljubljana), Marta Otič (OŠ F. Prešeren, Maribor), Sonja Vusič (OŠ A. Besednjak, Maribor), Rozalija Klasinc (Maribor), Rožica Zakšek (OŠ Trebnje) in Jože Žumer (OŠ Dušana Bordona, Koper).

Posebno priznanje Blaža Kocena so prejeli: mag. Slavko Brinovec (Kranj), Marjan Dobovšek (Novo mesto), mag. Marija Košak (Ljubljana) in Ludvik Olas (Maribor).

Iskreno čestitamo!

Jurij Kunaver

Odkritje spomenika Francetu Planini

Škofja Loka, 28. 9. 2001

V Šolski ulici v Škofji Loki je bila jeseni 2001 prijetna slovesnost ob odkritju spomenika prof. Francetu Planini, ki jo je vodil Jurij Svobljak. Ob citranju domačih viž iz Selške in Poljanske doline so nastopili tudi plesalci s kopicco domačih plesov. Prireditve se je, ob lepem jesenskem sončnem popoldnevu, udeležilo veliko ljudi, in to ne le krajanov Škofje Loke. Predsednik Muzejskega društva Škofja Loka Pavel A. Florjančič je orisal zamisel o postavitvi aleje loških pomembnih osebnosti. Na ta način se želi Škofja Loka oddolžiti in ohraniti spomin na svoje izjemne someščane, ki so z delom in ustvarjalnostjo prispevali k razvoju mesta. Slavljencec se je rodil v Škofji Loki 29. 9. 1901, leta 1971 pa je postal častni občan Škofje Loke. Spomenik je odkril župan Igor Draksler, ki je podčrtal, da je to že drugi spomenik v vrsti obeležij nastajajoče aleje. Prvega so postavili leta 2000 ob občinskem prazniku v spomin na akademskega kipar-

MILAN OROŽEN ADAMIC

Spomenik Francetu Planini v Škofji Loki.

ja Toneta Logondra. Avtor obeh dosedanjih obeležij je domačin, akademski kipar Metod Frlic. Prihodnje leto je v načrtu postavitev spomenika zgodovinarju dr. Pavlu Blazniku in po tem morda pesniku, literarnemu zgodovinarju dr. Tinetu Debenjaku, ki sta skupaj s Planino pred 2. svetovno vojno ustanovila Muzejsko društvo. Muzejsko društvo je še danes nekakšen motor pestrega kulturnega dogajanja v mestu. France Planina je v njem dolgo marljivo in požrtvovalno delal kot gospodar in podpredsednik. Zelo pomembno je bilo tudi njegovo uredniško delo pri Loških razgledih, v katere je napisal veliko prispevkov. Umrl je v enaindevetdesetem letu v Ljubljani 14. 1. 1992.

Geografi se ga spominjamo kot študenta prve generacije geografov na ljubljanski univerzi, ki je med letoma 1922 in 1925 ustanovila Geografsko društvo Slovenije in Geografski vestnik. En semester je poslušal predavanja tudi na Münchenski univerzi. To je bil zanj in njegove vrstnike izjemen čas, ki ga je zaznamoval za celo življenje. Ni dvoma, da danes uvrščamo Planino med nestorje slovenske znanstvene in obenem šolske geografije. Manj znano je, da je bil Planina tudi biolog in se je šele kasneje prvenstveno usmeril v geografijo. Večino svoje poklicne kariere je bil profesor in pedagog, čeprav je bil nekaj časa po letu 1953 tudi ravnatelj Prirodoslovnega muzeja v Ljubljani.

V geografiji je bil ustvarjalen sopotnik pri delu z dr. Valterjem Bohinjcem in dr. Romanom Savnikom. S prvim sta vrsto let sodelovala pri izdelovanju najrazličnejših zemljevidov slovenskega ozemlja. Od teh je morda najbolj znan stenski šolski zemljevid v merilu 1 : 150.000, ki ga je kartografsko udeležil Ivan Selan in se z nekaterimi manjšimi dopolnitvami še danes uporablja v slovenskih šolah. S Savnikom je sodeloval pri prvem Krajevnom leksikonu Slovenije. Ta dva podviga sta ob Melikovi regionalni monografiji gotovo največja dosežka stroke in obdobja, v katerem so bili ustvarjeni. Planina je kot srednješolski profesor podrobno poznal didaktične probleme šolske geografije in se je zavedal izjemne pomembnosti zemljevida za razumevanje in pojasnjevanje geografskih vsebin, problemov. V času ročnega izdelovanja zemljevidov, ob omejenih sredstvih in najrazličnejših tehničnih problemih je bila to zelo zapletena naloga, ki se je zdela skorajda neuresničljiva. Tu je na mestu priznanje Ivanu Selanu in kasneje dr. Marku Žerovniku, ki sta vedno uspela razrešiti številne tehnološke probleme.

Zvečer je Muzejsko društvo pripravilo posvetovanje o Francetu Planini v Kašči na Spodnjem trgu. Dr. Branko Berčič je v daljšem prispevku osvetlil svoje mladostne spomine na takratno Škofjo Loko, na Planino, njegovo družino in soseda dr. Pavla Blaznika. Osvetlil je začetke delovanja Muzejskega društva, društvene izlete in prireditve. Posebej je podčrtal, da je bilo tudi zelo veliko najrazličnejših predavanj. Dr. Jurij Kunaver je orisal Planino kot geografa, ki je napisal vrsto knjig, od katerih je še posebej izpostavil knjigo »Slovenija in njeni kraji«, ki je izšla v redni knjižni zbirki Prešernove družbe za leto 1964. Ta sicer poljuden regionalnogeografski opis Slovenije je bil ob Melikovi Sloveniji dolgo edino tako delo. Leta 1968 je izšla podobna knjiga o Jugoslaviji, za katero je prejel Levstikovo nagrado Mladinske knjige. Ob slavljenčevi sedemdesetletnici je dr. Svetozar Ilešič v Geografskem vestniku zapisal »... če bi hoteli pregledati vso množico najrazličnejših Planinovih poljudno-znanstvenih prispevkov po najrazličnejših revijah, časopisih in zbornikih, bi se izgubili v pravem morju, ki še čaka bibliografa...«. V zadnjem delu posveta, ki ga je spremljala plejada drobnih spominov in vtisov, je Marija Lebar, direktorica Knjižnice Ivana Tavčarja v Škofji Loki, povedala razveseljivo novico, da je bibliografija Franceta Planine že v tisku.

Prvo bibliografijo profesorja Franceta Planine (1901–1992) je že za 37. letnik Loških razgledov leta 1992 pripravil bibliotekar Ludvik Kaluža. S tem je bilo delo precej olajšano, treba je bilo le pregledati, če so po tem letu izšli ponatisi Planinovih del oziroma prispevki drugih o Planini. Dodan je bibliografski zapis prispevkov drugih o Francetu Planini in njegovem delu. Vseh bibliografskih enot, ki so bila objavljena med letoma 1930 in 2001, je 653. Med njimi je 7 samostojnih knjig, 17 knjig v sodelovanju z drugim, 39 vodnikov, albumov in prospektov: 61 različnih zemljevidov, 451 razprav, člankov, poročil in ocen, 38 radijskih oddaj, predavanj, govorov ter 40 drugih enot. Ker so v knjižnici ob izdaji bibliografije hoteli še nekaj več, so dodali tudi spomine nanj z zapisi ljudi, ki so ga poznali, živeli z njim, z njim sodelovali.

Profesor France Planina je v svojih spominih zapisal: »... najbolj me osrečuje zavest, da sem vse to zmozel in z uspehom opravil v prid svojega ljubega rojstnega mesta...«.

Milan Orožen Adamič

Državna nagrada Jožetu Zupančiču

Ljubljana, 9. 10. 2001

Dr. Lucija Čok, ministrica vlade Republike Slovenije za šolstvo, znanost in šport, je v prostorih Narodne galerije v Ljubljani podelila državne nagrade s področja vzgoje in izobraževanja za leto 2001. Med dobitniki tega najvišjega državnega priznanja je tudi geograf, prof. Jože Zupančič, od leta 1976 ravnatelj Prve gimnazije v Celju. V utemeljitvi je med drugim zapisano, da nagrado prejme za življenjsko delo v vzgoji in izobraževanju na področju srednjega šolstva.

Milan Natek

Študentske Prešernove nagrade

Ljubljana, 3. in 10. 12. 2001

V zbornični dvorani Univerze v Ljubljani je bila v ponedeljek, 3. 12. 2001 podelitev univerzitetnih študentskih Prešernovih nagrad. Prejel jo je tudi geograf Matija Zorn za diplomsko delo z naslovom Gorski relief kot posledica skalnih podorov. Njegov mentor je bil dr. Karel Natek.

V isti dvorani so teden dni kasneje podelili še študentske Prešernove nagrade Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. Za svoje diplomsko delo sta jih med drugimi prejela tudi Uroš Stepišnik (naslov naloge Udornice na Postojnskem krasu, mentor dr. Karel Natek, komentor dr. France Šušteršič) in Janez Nared (Regionalno-razvojna politika Slovenije in prostorski učinki zakona o spodbujanju razvoja demografsko ogroženih območij v Republiki Sloveniji, mentor dr. Milan Bufon).

Borut Peršolja

